

РЫГОР БАРАДУЛІН / RYHOR BARADULIN

БЫЦЬ! / TO BE!

**РЫГОР БАРАДУЛІН /
RYHOR BARADULIN**

**БЫЦЬ! /
TO BE!**

Мінск
Рыма-каталіцкая парафія
Святога Сымона і святой Алены
2006

УДК 821.161.3-1

ББК 84(4Бел)-5

Б24

Укладальнікі:

ксьндз Уладыслаў Завальнюк —

кандыдат гістарычных навук, магістр тэалогіі;

Ала Сакалоўская —

кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Рэдактар беларускай версіі: Ала Сакалоўская

Рэдактар англійскай версіі: прафесар Джэймс Торсан

(ЗША)

Перакладчыкі: Алена Таболіч, Іван Бурлыка

Compiled by:

Rev. Father Dr. Uladyslau Zavalniuk, Master of Theology;

Assistant Professor, Dr. Ala Sakalouskaya

Editor of the Belarusian version: Dr. Ala Sakalouskaya

Editor of the English version: Prof. James Thorson (USA)

Translators: Alena Tabolich, Ivan Burlyka

Барадулін Рыгор

Б24 Быць! = To Be! / Рыгор Барадулін. — Мн.: Рым.-катал. парафія св. Сымона і св. Алены, 2006. — 66 с.

ISBN 985-6652-07-3.

УДК 821.161.3-1

ББК 84(4Бел)-5

ISBN 985-6652-07-3

© Барадулін Р., 2006

© Завальнюк У., 2006

© Сакалоўская А., 2006

«ЗЯМЛЯ — ПАРУШЫНКА Ё ГАСПОДНІМ ВОКУ...»

Дваццаць гадоў таму пакінулі родны дом, родны кут людзі. Не сотні, не тысячы — мільёны. Чарнобыльская бяда вырвала іх, з каранем, з роднай зямлі і расцеришыла па чужых гарадах і вёсках. Многія памерлі ад невылечных хвароб, іншыя хварэюць. «Мірны» атам зрабіў сваю д'ябальскую справу. Атам жа не ведае, што ён «мірны».

Тыя, што жывуць, пакутуюць не толькі фізічна, але і маральна. Шмат хто, асабліва людзі старэйшага пакалення, не вытрымлівае гэтых пакутаў. Чалавеку, які вырас, жыў у сваім доме, доме дзядоў і бацькоў, цесна ў гарадскіх кватэрах-клетках. Ён задыхаецца — і вяртаецца на сваю зямлю — забруджаную, скалечаную. Яму патрэбна сваё неба, сваё сонца, нават коштам жыцця, здароўя.

Беларуская зямля — пакутніца. Стагоддзямі яе тапталі боты чужынцаў, заваёўнікі знішчалі яе гарады, вёскі, людзей. Беларусі адмаўлялі ў самаіснасці, навязвалі чужую культуру, звычаі, мову. Гінуў кожны чацвёрты, кожны трэці, і не раз. Знішчалі і фізічна, і духоўна, і маральна. Але кожны раз Беларусь паўставала з попелу як птушка Фенікс.

Дзе ключ ад гэтай таямніцы?

А разгадка гэтага феномена ў тым, што на працягу сваёй тысячагадовай гісторыі Беларусь нараджала волатаў духа — Ефрасінню Полацкую, Кірылу Тураўскага, Францішка Скарыну, Міколу Гусоўскага, Сымона Буднага, Францішка Багушэвіча, Максіма Багдановіча, Янку Купалу, Якуба Коласа.

Дух і высокая культура дапамаглі Беларусі, беларусам выстаець, захавацца як нацыя, народ са сваёй самабытнай культурай і мовай.

На Беларусі былі і ёсць паэты, якія супроцьстаялі і супроцьстаяць выпрабаванням гісторыі.

Такі Рыгор Барадулін. Ён з пакалення дзяцей вайны, якое перажыло ўсе жахі і пакуты акупацыі. Вайна забрала ў яго бацьку, і так, што не вядома нават месца апошняга спачыну роднага чалавека. Маці-ўдава, мама Куліна, усё жыццё чакала свайго Івана і гадала свайго сыночка Рыгорку. Яна, мудрая, незвычайная жанчына, падаравала нам, Беларусі, Свету непаўторнага паэта. Тысячы вершаў, звыш сотні арыгінальных зборнікаў лірычнай паэзіі, перакладаў, кніг эсэ, успамінаў — такі творчы плён народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна.

Трывога за чалавека, за лёс Бацькаўшчыны і цывілізацыі адчуваецца ва ўсёй творчасці паэта. У мінулым годзе выйшаў незвычайны зборнік яго лірыкі «Кеты». У ім сабраныя вершы духоўныя, філасофскія, вершы-малітвы. Думкі пра дабро і зло, зямное і вечнае, прызначэнне чалавека на зямлі праходзяць праз усю кнігу.

У сувязі з дваццацігоддзем чарнобыльскай бяды мы вырашылі сабраць вершы Рыгора на гэтую тэму. Як чалавек, грамадзянін, творца, ён не мог застацца ўбаку ад таго, што хвалюе Беларусь і ўвесь цывілізаваны свет.

Кожны вялікі паэт — прарок. Ён перажывае са сваім народам усе беды, бярэ на сябе людскі боль, нясе людзям словы праўды і дабра.

«Цяжка на зямлю сысці прарокам».

Словы паэта дапамагаюць чалавеку. Сваімі шчымлівымі, пранікнёнымі, балючымі вершамі пра Чарнобыль Рыгор Барадулін гоіць раны, душы, папярэджвае, засцерагае ад новых памылак, якія могуць абярнуцца сусветнай катастрофай,

«Бо з апрамецця пакліканы,
Атам
Робіцца катам
Закалятым...»

Прыслухаемся, усе, да слоў творцы.

Паэт верыць у чалавечы розум, верыць у будучыню. І на вечнае гамлетаўскае пытанне: «Быць ці не быць», — адказвае: — «Быць!»

*Кс. Уладыслаў Завальнюк,
Ала Сакалоўская*

"THE EARTH IS LIKE THE MOTE IN THE HOLY EYES OF GOD..."

Twenty years ago people left their homes and their heaths. There were neither hundreds nor thousands, but millions of them in the Chernobyl area. The disaster uprooted them from their native land and scattered them about the new unwonted towns and villages. Many of those people have died of incurable diseases, others are seriously ill. The 'peaceful' atom did its evil deed. But the atom does not know it is 'peaceful'.

Those who are alive suffer both physically and spiritually. Many people, especially older generations, cannot endure the sufferings. The man, who grew up and lived long in the home of his forefathers, feels uncomfortable and ill at ease in the small town flats. He chokes with stress there and, finally, goes back to his native place, though injured and irradiated. He needs his Sky, his Sun, and he strives for them, even at the cost of life.

Belarusian land is a great sufferer. It was trampled by the boots of enemies, conquered by various invaders. Its cities, towns and villages were destroyed, and the people were killed. Belarusians were deprived of the sense of self-identification and were forced an alien language, culture, habits and way of life. Every fourth or every third from us perished, and it happened more than once. The people of Belarus were exterminated physically and spiritually. But every time the nation rose from ashes like Phoenix.

Where is the clue to this mystery?

The clue is in the fact that during its thousand-year history Belarus gave birth to many heroes of spirit — Euphrosyne of Polatsak, Cyril of Turau, Francis Skaryna, Mikola Husouski, Symon Budny, Frantsishak Bahushevich, Maksim Bahdanovich, Yanka Kupała, Yakub Kolas.

The high spirit helps Belarusians to survive as an ethnos with the culture and the language which are ancient, rich and unique.

Belarus has poets who have always confronted the trials of history.

Among them is Ryhor Baradulin. He is one from the war generation of children who went through all the horrors and sufferings of the fascist occupation. The war took away his father; even now the place of his death is unknown. Mother Kulina, a widow, waited for her husband Ivan all her life, and brought up her son Ryhorka. That wise uncommon woman gave a unique poet to Belarus and the world. Thousands of

poems, more than a hundred collections of lyrics, translations, essays and memoirs is the creator's treasure of Ryhor Baradulin, People's Poet of Belarus. All his works are filled with concern about the fate of Motherland and civilization.

The unusual collection of lyrical verses «Ksty» appeared last year. It includes spiritual and philosophical poems, verses-prayers. The problems of Good and Evil, Earthly and Eternal, Man's Destiny on the Earth are in the centre of the author's attention.

Twenty years have passed since the catastrophe in Chernobyl, and we decided to collect Ryhor Baradulin's poems devoted to this sad event. As a man, a citizen, and a poet, he could not keep apart from everything what worries his people and the world.

Every great poet is a prophet. So is Ryhor Baradulin. He shares the sorrows and sufferings of his Land and helps the people with his words of Truth and Goodwill.

"It is difficult to go down to the Earth as a prophet..."

The poet's sincere and touching words, full of pain and sympathy, help his people by healing the wounds of their aching hearts, by warning them against new mistakes which can lead to new disasters.

"Because, called out from the hell,
The atom
Is becoming a sworn
Executioner..."

Let us listen to the words of the poet who believes in human mind and the future. The poet's answer to the eternal question of Hamlet "To be or not to be?" is TO BE!

*Rev. Father Uladyslau Zavalriiuk,
Ala Sakalouskaya*

***У Бога мёртвых няма,
Бо душа спаконна жывая.***

***The Lord has no deceased,
Because the soul is always alive.***

**БЕЛАРУСЬ —
ТЫ МОЙ СОН ВЕЛІКОДНЫ**

Беларусь — ты мой сон велікодны,
Сон, што сніцца анёлам вясной.
Зрок і слых мой табою галодны,
Дух жыве мой табою адной.

Гэта ведае неба ды Мама —
Без цябе не бывае мяне.
і душа жыць не можа без храма,
Цяжка ёй у чужой старане.

Адусюль да цябе я імкнуся
Быць у шчасці з табой і ў бядзе.
Чысцінёю тваёй прычашчуся,
Сорам твой на мяне хай падзе.

**BELARUS,
YOU ARE MY EASTER DREAM**

Belarus, You are my Easter dream,
The dream, which angels see every spring.
My feelings to You are more than extreme.
O'er my soul You are the only King.

Only Heaven and Mother know my trouble
i can live encouraged by Your grace.
The soul cannot live without a temple,
And it is hard to live in a foreign place.

I am longing for You, from my loneliness,
To share Your joy, grief, and sorrow,
To receive communion with Your fineness
I'll take your concerns, now and tomorrow.

* * *

Я жыў,
Калі яшчэ наўкола
Усё жыло —
І луг, і стаў.
Спеў полаза
І скогат кола
Яшчэ пачуў,
Яшчэ застаў.
Хоць полаз гнуты-перагнуты
Нос задзіраў,
А з кола рух,
Забыўшыся на ўсе пакуты,
Ірваўся ў рукі завірух...

* * *

I lived
When all around
Were still alive
Both the meadow and the pond.
The song of the sledge-slide
And gnashing of the wheel
I have still heard
I still have all that seen.
No matter that the slide
Its nose has risen so high,
And the motion of the wheel
Having forgotten of all its mischief
Was rushing into the hands
Of heavy snowstorms.

КУДЫ ВЕЦЕР ВЕЕ

Тучка по небу плывет...
А.Пушкін

Хмарка небам праплывае,
Незямная чараўніца,
Палавее палавая,
Прагнучы раскрамяніцца.

Следам,
Як за маладухай,
Шаферамі верталёты.
Вухам слухай,
Нюхам нюхай,
Чым закончацца залёты.

А такія заляцанні
Пазначаюцца на карце,
Дзе пральецца,
Дзе прыстане, —
Ўсе дазіметры на варце.

Расстраляюць маладую,
Толькі не туды скіруе.
І, канаючы, шкадуе
Хмарка ўсю зямлю сырую.

Спланаваная памылка
Небакрай журбой аздобіла,
Не бабылка — чарнабылка —
Гэта хмарка
Ад Чарнобыля.

WHERE THE WIND BLOWS

A cloud is floating in the sky ...
A.Pushkin

A cloud is floating in the sky,
This unearthly charming beauty,
Its pale-yellow is gleaming high.
Is she eager to blow over? Is she fruity?

As though
She were a fiancée,
The cloud is followed
By helicopters, the best men
Of the groom. Soon you'll see
The end of the flirtation.

Such rare kinds of strange flirtation
Are thoroughly marked on the map.
Where will it rain?
Contamination?
Dose meters are on guard. Rap! Rap!

The bride will be riddled with bullets,
As soon as it changes the direction.
And, dying, the cloud sadly regrets
Having spoiled the soil's affection.

The mistake, that was well-planned,
Has adorned the skyline with grief.
Is the cloud from Chernobyl banned?
This little witch of a cloud? —
Oh, if ...

1988

ЧУВАЦЬ...

А лета робіць выгляд,
Што нічога
Не здарылася,
Што няма бяды.
Шалее ярына,
Бяжыць дарога,
Хмялее сіла
Цёмнае вады.
Жарэбную чарнобыльскую хмару
Ажарабіцца асадзілі тут.
І ціхі кут
Прыняў чужую кару.
Каб спутаць жарабят,
Не хопіць пут.

Ад немых капытоў
Балюча долам,
Хоць туманом
Той боль перапаві.
Бадай што ў цішыні
Чуваць анёлам,
Як страх спалоханы
Іржэ ў крыві...

ONE CAN HEAR...

And summer pretends to look
As if nothing
Has ever happened,
That there's no problem anywhere.
Spring wheat is in full strength,
The road is striving ahead,
And the power of dark water
Is getting very tipsy.
And that Chernobyl mare-cloud
Was made to deliver its young foals.
And the quiet corner of the Earth
Took someone's curse onto itself.
To hamstring those foals.
One can not find the proper length of chains.

Their numb and crazy hoofs
Cause pain to all the valleys.
Maybe the foggy bandage
Can ease this throbbing pain.
Even the eagles high above in Heaven
Can definitely hear
The frightened fear,
Neighing in their blood...

ЖАЛОБА

Пасля чарнобыльскае навалы
На Беларусь прыпала 210 — з 300 —
Хірасім.
Хапіла ўсім.

Атам
Зрабіў Беларусь удавою.
А ва ўдавы
Не зачыняюцца хлявы,
Павыпушчана гавядá.
Статак пасвіць бяда.
А ва ўдавы
Някошанья паплавы
І пожні някошанья,
Госці запрошанья
З ласкі бяды.
На Дзяды.

Маўклівы кат
Не мыліць пятлі.

На нашай зямлі
Ці паўторыцца наш працяг?
Ці ў жарсцве захаваецца след?
Як стронцый трашчыць
У нашых касцях,
Ці чуе свет?

MOURNING

After the Chernobyl disaster
210 from 300 Hiroshima's radiation doses
Befell Belarus —
Enough for every Belarusian.

The atom
Made Belarus a widow,
And the widow
Has her sheds open and empty,
Has her cattle out and hungry,
Has misfortune when grazing the herd.
And the widow
Has her water meadow unmown,
Has the stubble in the field uncut.
Some guests have gathered today
For All Saints' Day,
Called Dziady in Belarus.

A silent hangman
Does not soap the noose.

Will our successors be of any use
On our mournful Land?
Will any trace remain in the sand?
Does the world hear
The fission of strontium
In our bones, here?

ПЕРШЫ СНЕГ

*Снег ніяк не ўпадзе.
Адзін сняжок быў упаў,
дык радыяцыя павялічылася ў сем разоў.
Лепш, каб ён не падаў пакуль...*

3 ліста Уладзіміра Верамейчыка
ад 12 снежня 1986 г. з Ведрыч

Першы снег дырэктару школы
(Ёй аддаў 23 гады)
Не такі пяшчотны і кволы,
Не такі чаканы, вясёлы,
Як ён сеяўся заўсягды.
Падае першы снег на долы,
Белымі слязьмі на клады.

Вучні хочуць гуляць у снежкі,
Рэжу горача ад уцех.
На дырэктарскіх дум узмежкі
Выпадаць сабраўся без спешкі
Неба маннай спадманнай снег.
Смутак зырыць з-пад кожнай стрэшкі,
Брэх якоча, смялее смех.

Мендзялееўская табліца
Зразумелай робіцца ўсім,
Першакласнік і выпускніца
Элементы ведаюць, сніцца
Сцяты атам, мірны зусім,
І прарока Ілі калясніца
Забяўкаю здаецца ім.

FIRST SNOW

*Snow won't fall,
There was snow once,
But the radiation was seven times higher...
It would be better if it didn't fall at all until...*

From the letter of Uladzimir Verameichyk.
December 12, 1986, Village Vedrychy.

The first snow is not so kind and mild,
It is not so desirable and pleasant,
As it has always been sown from Heaven,
To the headmaster of the local school
(He has devoted to it twenty-three years).
The first snow is falling with its white tears
On the valleys, on the farm of the peasant.
The children are eager to play snowballs,
The echo feels hot with enjoyment,
The snow, not hastened by the sky's calls,
Like false semolina, is going to fall
On the headmaster's border of thoughts.
From each roof, sadness is sadly peering,
Dogs are barking, laughter is sneering.
Mendelleev's table of elements
Is easy almost to everyone —
All beginners and graduates
Know all the elements, but no one
Is glad to see a pressed atom in a dream.
This peaceful atom. And the chariot of Elijah,
The Prophet, seems like a toy to them.

* * *

Як з гнязда бяды
Птушанят,
Развозяць па ўсёй краіне
Палешукоў з галавы да пят,
Беларускі ласкавы пагляд
Васільком зацвітае сінім.
І страху была,
Чарано было,
І было святла
Да Чарнобыля.
І накормлены,
І прытулены,
А ля Гомеля
Рукі матуліны
Хочуць гладзіць
Галоўкі кудлатыя.
Абміні іх,
Бальніца,
Палатамі!

А пачуюць
Мову дзядоў,
Зацвіце,
Як дома, дзядоўнік.
Сёл далёкіх,
Насупленых гарадоў
Павядзе
Да босых слядоў
Дух вяртаньня —
Вечны вандроўнік.
Кім жа вернуцца
І калі,
Перабыўшы вырай нязолкі,
На сваю зямлю,
Дзе расці,
Дзе паверылі роднай зямлі,
Да бусла,
Да шпака,
Перапёлкі?

* * *

Real, from head to foot
Paliashuks¹,
Are taken all over the country, like birds,
From the nest of disaster.
The kind gentle look of Belarusians
Blossoms, like an blue cornflower.
There was a roof,
There was a cowbell,
There was enough light
Before Chernobyl.
All were replete,
All were well-sheltered.
And now near to Homiel
Mother's tender hands
Are eager to pet
Shaggy little heads.
Hospital,
With your cold wards,
Do go round them!
When they hear
The mother tongue
Of forefathers,
The thistle with its bristle
Will get into blossom.
Sickness for home —
Far-away villages,
Gloomy-looking towns
Will lead them
To the barefoot childhood.
As what and when
Will they come back here?
Having survived in immigration,
They are longing for their native heath,
Where they grew up,
Where they believed in their Land,
To the storks,
To the starlings
To the qails!

---

¹ Paliashuks are people living in the south of the country, called Palesie that suffered most from Chernobyl.

У НАДПРЫПЯЦКІМ ЛЕСЕ

Прыпяцкія берагі на шалі пясочныя
Паклалі хвалі апошняя веры.
Чарнобылем,
Як і сосны,
Падсочанья,
Мы чакаем сваёй сякеры...

IN THE FOREST NEAR THE RIVER PRYPIATS

The banks of the River Prypiats
Put on the scales of sand, the waves
Of the last faith.
Chernobyl
Spied on us, as on pines.
We are waiting for the axe, our death...

ДАЗВОЛ

На час галаснасці
Мы атрымалі дазвол
Галасіць бабрамі па роднай мове.
Няхай лебядой зарастае падзол,
Няхай там народ будзе гол як сакол,
Мы боб сваіх слёз збіраць у прыпол,
Як піянеры, заўжды наўзгатове.

А карта рэспублікі ў плямах,
Нібы
Бруцэлёзная,
Прыгнаная з Прусіі па вайне карова.
Ёсць карта,
Дзе нельга збіраць грыбы,
Дзе могуць магiлы выпростаць гарбы,
Дзе ўчуеш голас
Архангельскае трубы.

Зямля маўчыць,
Як народ, суро́ва.
Ад радыяцыі
Беларусь гарыць.
Ці будзе, наогул,
Каму гаварыць?

LICENCE

At the time of 'glasnost'
We were given a 'licence'
To weep bitter tears over the mother tongue.
Let the podzol grow over with goosefoot,
Let the people be as poor as church mice!
We, like pioneers, are always ready
To gather our tear drops into our lap.

The map of Belarus is in stains
Like
A spotted cow,
Brought from Prussia after the war,
Brucellous, then and now.
We have a physical map
Of forbidden mushrooming,
A map of graves, able to straighten
Humps, of archangels' pipe playing.

The Earth is silent and grim,
Like the whole nation,
Belarus is burning.
With radiation.
Will there remain anyone
Who will be able of talking?

СПАЧАТКУ

Вымаюць рабро ў Адама
Не на тое, каб Еву
Стварыць у XX стагоддзі.
Бо Адам не з раю,
А з-пад Чарнобыля,
З Гомельшчыны.
І рабро яшчэ ў мясе жывым
Паляць у лабараторыі,
Каб шукаць у неачахлым попеле
Наяўнасць стронцыя.

Чалавецтва ў канцы
Свайго панавання зямнога
Усё пачынае спачатку.
Вяртае Богава.
Богу.

ALL OVER AGAIN

In the twentieth century
Adam's rib was taken out
Not to make it into Eve,
Because Adam is not from Paradise,
He is from the village near Chernobyl,
From Homiel Area.
And the rib, still alive in the flesh,
Is being burnt in the laboratory
To look for strontium
In the unextinguished ashes.

At the end of its dominance
On the Earth, mankind
Starts all over again —
It returns the Lord's possessions
To the Lord.

АПАКАЛІПСІС

Бог пройдзе басанож Нябесным Поплавам,
Пярун прытоіцца за хмарным тынам.
Планета галаву пасыпле попелам
Радыеактыўным...

НА ТЫМ СВЕЦЕ ВУГАЛЬКАМІ

Гэты сумны жарт
Асвечаны вякамі:
Разбярэмся
На тым свеце вугалькамі...
Паквітаемся з даўгамі,
Разбярэмся,
Толькі трэба
Дроў бярозавых бярэнца.

А сядня
І на гэтым свеце собіла,
Не гаворачы сякераю
З безразнякамі,
Беларусам
Разабрацца вугалькамі,
Вугалькамі, што з рэактара,
З Чарнобыля...

**IN THAT WORLD
WITH SMALL PIECES OF COAL³**

This dismal joke
Is sanctified by centuries;
We'll settle accounts
With small pieces of coal in that world.
We'll settle up with debts.
We'll settle accounts,
But we need
A bundle of birch wood for that.

And today,
In this world, without talking
To an axe
Or to a birch grove,
Belarusians
Have to settle accounts with
Pieces of coal from the reactor
Of Chernobyl ...

---

³ "To settle accounts with small pieces of coal" is an informal saying in the Belarusian language.

ЯК У КАЗЦЫ

Казка робіцца явай сёння:
Бабка любая ў зоне,
Тупаць не захацеўшы пехаць,
Можна ў госці ехаць
На печы,
Можна ў космас ляцець
На печы,
Як на ракеце,
І гасцяваць у Сусвеце,
Покуль здароўе трывае.
Бо ад Перуна ў сакрэце
Паліць печку сваю
Радыеактыўнымі дрывамі.
А дзеці і ўнукі
Лахі пад пахі —
І папкі —
І абтрэслі рукі
Ад радыеактыўнай бабкі.
А бабка
Радые слухае,
Як яно лье з паслугаю
На патэльні маны
Ялей,
Дзе пякуцца абяцанак бліны.
Бабка жыве, як у казцы:
Чым далей, тым страшней.
І яшчэ даплочваюць бабцы
Трыццаць такіх нявінных
Рублёў дамавінных...

AS IN A FAIRY-TALE

The fairy-tale has become reality.
And any Granny,
Who has no wish to travel on foot,
Can go on a visit
On her stove,
She can travel to space
On her stove
As on a rocket,
To any place.
She can stay in another World,
Till she is fit and healthy,
Because, keeping it a secret from Piarun,
She is heating her stove
With radioactive birch logs.
Her off-spring,
Files and other things
Under the arms,
Have shaken their hands off
Away from their radioactive Grandma.
And Granny
Is listening to the radio —
What will be her social ration?
On the deceitful frying-pan
There's holy oil,
Where pancakes of promises are frying.
Granny lives as in a fairy-tale:
The longer the tale, the more terrible the end.
In addition, Granny is paid thirty roubles,
Innocent, ante-mortem roubles...

ХТО КАГО ПАКІДАЎ?

Трымаючы мацней авоську,
Сабе гаворыць, як у сне,
Дзядок:
— Не я пакінуў вёску,
Яна пакінула мяне.

Яна ўцякла за тые межы,
Што трактар знёс за небакрай,
За тые сіласныя вежы,
Дзе рай вяшчаў
Варонні грай.

Усіх пакінула за тое,
Што ўсе зняважылі яе.
А пад жалезнаю пятою,
Як пад магільнаю плітою,
Трава ў абразе не ўстае.

Спалілі смаляныя лавы,
Што усіх трымалі ля жытла.

«Сыходзіш, вёска, з яснай явы», —
Сказаў Купала.
І сышла...

WHO WAS LEAVING WHOM?

Holding his string bag tight,
An old man says,
Like all of us:
— It's not me who left the land,
It is the village which left us.

It ran away beyond the balks that
The tractor swept away to the horizon,
To the silage pits,
Where the croaks of crows
Prophesied paradise.

It left the people for the insult
It suffered from, a great deal,
And under the iron heel,
Under the heavy gravestone,
The grass lies flat, in moan and in groan.

We burned the benches, smelling with tar,
Which always made us stay at home.

«You are leaving, poor village, the bright life»,
Kupala said.
And it has gone...

СВЯТЫЯ

Чарнобыль зрабіў
Нас, беларусаў, святымі.
Бо можам атаесамляцца з тымі
Нябеснымі прыбышамі,
Акрэсленымі ў Святым Пісанні, —
Апраменення,
Свято выпраменьваем самі.
І гэтае аўры святой,
Што світае над усёй Беларуссю —
Над сусветнаю сіратой
Не на адно стагоддзе
Хопіць!

Сапраўды,
Сціпласцю пракавечныя,
Гасціннасцю сардэчныя,
Маўклівай пакорай,
Надзеяй белазорай,
Сваім нашчадным наівам,
Сваім характарам сарамлівым,
Сваёй павагаю да бяды
Святымі
Беларусы былі заўсягды.
З ласкі лёсу-айчыма
Раскашуемся рэшткамі,
Сінімі-сінімі
Свет бачым вачыма.
Божа!
Зрабі святых грэшнікамі...

SAINTS

Chernobyl made us,
Belarusians, saints,
Because we compare with those
Newcomers from Heaven,
Described in the Holy Script, —
Irradiated,
We ourselves radiate light.
And the holy aura,
That whirls all over Belarus,
The orphan of the world,
Will be sufficient
For many centuries!

Really,
Belarusians,
With their modesty
Hospitality and friendliness,
Silent tolerance,
Pure radiant hopes,
Inherited naivety,
Shy disposition,
Reliability in misfortune
Have always been saints.
Of the will of Fate, the Stepfather,
We luxuriate on remainders,
And see the world
With our blue, blue eyes.
Oh, God!
Turn the saints into sinners...

МАЛІТВА НАСТУПНАСЦІ

Хай свеціцца імя Твае,
Беларусь,
У стронцыі, цэзіі, ліціі!
Як і ва ўсе вякі,
Душу быць ласкавай змусь,
Дазволь слязам,
Ужо радыеактыўным,
Ліцца.

Хай свяціцца імя Твае,
У палыновым вянку,
Гаратніца.
Хай цвіце твой дзядоўнік
Калючы, таму што безабаронны.
У цябе на слыху перагукваюцца
Радыяцыя і Радаўніца.
Чакаючы ў гнёзды буслоў,
Дагніваюць на ліпах бароны.

Хай свяціцца імя Твае,
Маці Сумная!
Хмару радыеактыўную
Хусцінай ад Бога
Ты на самыя вочы насунула —
Не чуеш, не бачыш
Нічога.

A PRAYER FOR THE FUTURE

Let Your name glow,
Belarus
In strontium, lithium, cesium!
As in all the ages.
Let Your heart remain kind,
Let Your tears,
Radioactive now,
Shed and stream.

Let Your name glow
In the wreath of wormwood,
My poor Land.
Let Your thistle, thorny,
But unprotected, bloom.
Radaunitsa⁴ and radiation
Have many sounds in common.
Waiting for the storks to come home,
Harrows are rotting away on lindens.

Let Your name glow
My sad Motherland!
You have slipped on
The shawl, sent by God, that is
Like a radioactive cloud, to the very eyes.
So You can neither see nor hear
Anything.

---

⁴ Radaunitsa is a spring day after Easter when Belarusians visit their dead ancestors at the graveyards.

КАЛЫХАНКА ПАРАНЕНАМУ ЗВАНУ

Гэналэю Асташонку

Далоні знебасхіліў Жыццядар.
Сум схатніўся ў вясёлкавай падкове.
Але пярун загрузкатаў з-за хмар —
І выцялася рэха трапяткое

Аб сценкі небасхілавы.
І звон
Даверыў голас навальнічнай медзі.
І ў стомленай душы
Прачнуўся сон,
І расцвілі званочкі ў лузе недзе.

Ці чуем голас Звышняяга,
Ці снім
Знябесненую цішыню над намі,
Пакуль язык не вырвуць,
Мы звiнiм
Надтрэснутымі, тлумнымі званамі...

A LULLABY TO THE WOUNDED BELL

To Henadz Astashonak

The Creator let His hands down from the sky.
Melancholy settled in the rainbow's shoe.
Piarun thundered in the clouds, floating high,
And the tremulous echo struck, too,

Against the skyline's wide walls.
And the bell
Entrusted its voice to the copper of the storm.
And in the tired soul,
A dream awoke, and in the meadow,
Bluebells got into blossom.

Whether we hear the voice of God,
Or dream
Of the place where peace in Heaven dwells,
As long as our tongues are not torn out,
We ring
With our cracked and vain bells...

КАСЦЕЛЫЧЫ ЗВОН

Шунічы Ямашыта

Ад жаху пякельнага
У Нагасакі
Час аніяк
Не мог далічыцца дзён.
Разгублены задзяк
Свае пераблытаў знакі.
Апраменены небасхон
Сцяўся і анямеў.
Гэта Гасподні гнеў
Паўтарыў
Над знявераным светам
Касцельны звон,
Які адзін ацалеў
З усяго, што жыло і трывала
Тут.
Каб клікаць на Страшны Суд.
Каб нагадаць, што розум
Быць мусіць цвярозым.
Бо з апрамецця пакліканы,
Атам
Робіцца катам
Закрытым...

7 сакавіка 2006

CHURCH CHIMES

To Shunichi Yamashita

From the hellish terror
In Nagasaki
Time-insomniac
Could not count all the days.
The embarrassed zodiac
Confounded its signs.
The overturned skyline
Shrank away and grew numb —
That was the Lord's wrath
Which repeated
The church chimes
That had survived
From all that once
Lived and lasted
Here.
To summon to the Doomsday,
To remind that the mind
Ought to be sound and sober.
Because, called out from the hell,
The atom
Is becoming a sworn
Executioner-phantom.

March 7, 2006

ІМКЛІВА

Не хапала абсягу чалавеку
Спрадвеку.
Неруш пушчы дрымотнай
Спляжыў на лесасеку,
Валуновыя глыбы
Клаў падмуркам сядзібы,
Збавіў лес ад звяроў,
Збавіў рэкі ад рыбы,
І ад быдла буйнога,
І ад птаства драбнога
Ён ачысціў зямлю,
Не пытаючы ў Бога.

І зямлю, дзе пустэчай
Стала шчодрая ніва,
Ад самога сябе
Ачышчае імкліва.

IMPETUOUSLY

Man always lacked some space:
He turned virgin forests
Into arable lands,
And built his homes
On pieces of boulder stones,
Delivered forests
From their animals,
From large horn cattle
And all smaller birds;
And bereaved rivers of their fish.
He cleared all his land at all,
But has he asked for blessings from the Lord?

And even waste land
That was former fertile soil
Impetuously
Delivers from itself.

НЕПРЫРУЧАНЫЯ

Певень загаласіў ад радасці,
Што не праспаў свой час.
Сабака заякатаў, заякаў,
Хвалячыся сваім сльхам.
Конь ажно разгубіўся,
Абнашчыўшыся іржаннем.

Гэта яны першыя цішыню абжывалі.
Ды іх выцесніў
З цішыні, асвойчанай імі,
Чалавек са сваімі жалезнымі
Сабакамі, пеўнямі, коньмі.
І цяпер у хвіліны рэдкія,
Пакуль спіць чалавек
Са сваімі ручнымі спадручнымі,
Раскашуюцца яны ў цішыні
Ды ўспамінаюць, як некалі
Гучалі іхнія галасы
Не-пры-ру-ча-ны-я...

UNDOMESTICATED

The cock began crowing for joy,
Because it had not overslept,
The dog began barking and yapping
To boast it had a good ear.
The horse became confused,
As it had grown tired of neighing.

They were the first to render the place
Habitable. But the man, with his
Iron dogs, cocks and horses,
Forced them out from the quiet place,
Assimilated by them long ago.
And now, at some rare moments,
While the man and his hand-operated
Myrmidons are fast asleep,
The former masters are having fun,
Remembering the bygone time,
When their voices were
Un-do-mes-ti-ca-ted ...

1997

СМЯЛЕЙ

Усё, як першы і апошні раз, —
Відушчы дождж, сляная завіруха,
На пашы вол,
У небе Валапас,
І самазадаволеная скруха.
І ты,
Які на гэты свет прыйшоў
Здзівіцца ды пачціва развітацца,
Не першы й не апошні з прыбышоў,
Сабе самому здрадлівы дарадца.
Падзякуй мураве і мурашу,
Што будуць варушыцца над табою,
Смялей на волю выпусці душу,
Каб стала ўрэшце
Радасна да болю...

IN A BRAVER WAY

The present and the past of every single thing
Looks similar and steady
A seeing rain and visionless snowstorm
A bull on pasture ground
And Bootees in the sky
As well
As self-conceited grief.
And you,
Who came to the existing world
To just amaze and courteously say Good-bye
Are not the last and first among the newbies.
Extend your gratitude to grass and ants
That will be moving just above you,
Release your soul and let it fly away
For you to feel that final squeezing joy...

БЫЦЬ!

Ігару Сарокіну

Быць Беларусам —
Гэта значыць
Свайго ні гуку не забыць,
Усё чужое перайначыць,
Каб Беларусі вечна быць!

Быць Беларусам —
Гэта значыць
Вясёла з сумнай долі кпіць,
Да Бога сцежку верай значыць,
Нагбом з карца надзеі піць.

Быць беларусам —
Гэта значыць
За родны Край згараць на дым,
Па-беларуску чуць і бачыць
На гэтым свеце і на тым.

TO BE!

To Ihar Sarokin

To be a Belarusian

Means

Not to forget a single native sound,

To change the world around us

For Belarus to live for ever!

To be a Belarusian

Means

To cheerfully mock at saddest fate

To pave the path to God

With our own strong faith

To drink from the scoop of Hope.

To be a Belarusian

Means

To burn to ashes down for our native land,

To hear and see in a Belarusian way

Both here and when passed away.

МАЛЕННЕ ЗА БЕААРУСЬ

Божа, пашлі Беларусі
Ласку з Тваімі вачамі,
Сэрцы суцеш у скрусе,
Злітуйся над крывічамі.

Знікнуць, Святы, не дай нам
Ад рукатворнага жаху,
Верацьмем вечным тайнам
Руху Твайго і шляху.

Божа, вярні дадому
Блудныя душы з выгнання.
Поперак духу злому
Воля Гасподняя стане.

Хай беларус беларуса
Будзе любіць як брата.
Светлая Імем Ісуса
Наша крывіцкая хата.

Божа, на ўсіх раздарожжах
Нас ад напасцяў варожых
Твой зберажэ напамін.
Амін.

PRAYING FOR BELARUS

Dear Lord, send to Belarusians
Your mercy with kind loving eyes,
Console our grievous poor souls,
Take pity on us, proud Kryvichans⁵

The Most Holy, do not allow us
To perish from man-made horrors,
We will believe in the secrets
Of Your deeds and eternal ways.

Dear Lord, send all prodigal souls
Back to their homes from cold exiles.
Let the Lord's Will stand in the way
Of the callous and evil spirit.

Let all Belarusians love
One another like brothers.
And our Kryvichan home
Be as light as the Name of Jesus.

Dear Lord, at all the crossroads,
Your reminder will defend us
From hostile misfortune's omen.
Amen.

1992

---

⁵ Kryvichans are ancient Slavic people who inhabited the territory of Belarus.

ПАРУШЫНКА

Зямля —
Парушынка ў Гасподнім воку.
І колькі трывацьме Гасподзь яе,
Не дадзена ведаць ані прароку,
Ані вячніне,
Якой трывання стае.
А мы парушынку варушым, нявечым,
Каб Збаўцу яшчэ непамысней было,
Каб пра сябе нагадаць хоць нечым,
Перш чым глыне нас немае тло.

І з недасяжнага нам далёку
Нябачнасць бачыць,
Як час бяжыць,
Як парушынка ў балючым Воку
Дрыжыць...

THE MOTE

The Earth is like the mote
In the holy eyes of God
Neither Eternity with tolerance extreme
Nor Prophet are supposed to know
For how long will God's tolerance extend.
And we disturb
This mote and damage it
For our Savior to feel more pain
And to remind of our existence,
Before we get absorbed by putrefaction.

From faraway, that's inaccessible,
Infinity can still observe
How time does fly
And how this mote in the eyes of God
Is trembling...

© OCR: Камунікат.org, 2013

© Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2013

© PDF: Камунікат.org, 2013

ЗМЕСТ

«Зямля — парушынка ў Гасподнім воку...»

Беларусь — ты мой сон велікодны

«Я жыў...»

Куды вецер вее

Чуваць

Жалоба

Першы снег

«Як з гнязда бяды...»

У надпрыпяцкім лесе

Дазвол

Спачатку

Апакаліпсіс

На тым свеце вугалькамі

Як у казцы

Хто каго пакідаў?

Святыя

Малітва наступнасці

Калыханка параненаму звану

Касцельны звон

Імкліва

Непрыручання

Смялей

Быць!

Маленне за Беларусь

Парушынка

CONTENTS

- "The Earth is like the mote
In the holy eyes of God..."
Belarus, You Are My Easter Dream.
Transl. by A. Tabolich
"I lived..." Transl. by I. Burlyka
Where the Wind Blows. Transl. by A. Tabolich
One Can Hear... Transl. by I. Burlyka
Mourning. Transl. by A. Tabolich
First Snow. Transl. by A. Tabolich
"Real from head to foot..." Transl. by A. Tabolich
In the Forest near the River Prypiats.
Transl. by A. Tabolich
Licence. Transl. by A. Tabolich
All Over Again. Transl. by A. Tabolich
Apocalypse. Transl. by A. Tabolich
In That World with Small Pieces of Coal.
Transl. by A. Tabolich
As in a Fairy-tale. Transl. by A. Tabolich
Who Was Leaving Whom? Transl. by A. Tabolich
Saints. Transl. by A. Tabolich
A Prayer for the Future. Transl. by A. Tabolich
A Lullaby to the Wounded Bell.
Transl. by A. Tabolich
Church Chimes. Transl. by A. Tabolich
Impetuously. Transl. by I. Burlyka
Undomesticated. Transl. by A. Tabolich
In a Braver Way. Transl. by I. Burlyka
To Be! Transl. by I. Burlyka
Praying for Belarus. Transl. by A. Tabolich
The Mote. Transl. by I. Burlyka

Літаратурна-мастацкае выданне

Барадулін Рыгор

БЫЦЬ! = ТО БЕ!

На беларускай і англійскай мовах

Рэдактар А.С.Сакалоўская
Камп'ютарны набор І.П.Гаравая
Афармленне і макет Г.І.Мацур

Падпісана ў друк 16.03.2006 г. Фармац 75х90 1/32.
Папера афсетная. Друк афсетны. Гарнітура Optima.
Ум. друк. арк. 2,58. Улік.-выд. арк.1,75.

Рымска-каталіцкая парафія Святога Сымона і Святой Алены.
ЛІ 02330/0133287 ад 30.05.2005 г.
220050 г. Мінск вул. Савецкая, 15